

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm***Svar på remiss av rapporten Prestationsbaserad resurstilldelning för universitet och högskolor (U2011/7356/UH)***

Uppdraget har varit att lämna förslag så att utvärderingar av kvaliteten i forskningen kan ingå som en viktig komponent till indikatorerna, publiceringar och citeringar samt externa medel för fördelning av resurser.

KK-stiftelsen instämmer i stort i de huvudsakligen totalt 9 förslag som utredaren framför. Dock bör ett antal av lösningarna kompletteras och utvidgas. Framförallt kommer våra ställningstaganden om förslaget att inrikta sig på hur den verksamhet och den målgrupp, som framförallt omfattas av KK-stiftelsens uppdrag, påverkas av utredningens förslag. En generell fråga är dock om omfördelning av 10% av basanslaget kan få snabba och oanade konsekvenser för forskningslandskapet och utbildningsmiljöerna.

- *Kollegial eller s.k peer review bedömning av forskningens kvalitet införs inte.*

Utredaren avvisar utvärdering av kvaliteten i forskning som en möjlig grund för fördelning av resurser efter en omfattande genomgång av för och nackdelar. KK-stiftelsen instämmer i och stöder utredarens slutsats.

- *Viktfaktorerna för externa medel görs dynamiska och bygger på data från SCBs 12 forskningsområden.*

KK-stiftelsen ställer sig bakom förslaget men det bör utvärderas efter 5 år för att utröna om effekten blivit den eftersträfvade eller om det snarare blivit utökad administration.

- *Endast bidragsintäkter vunna i vetenskaplig konkurrens räknas som externa medel.*

KK-stiftelsen ställer sig bakom förslaget under förutsättning att andra externa medel i större utsträckning kan hanteras som uppdragsforskning, se nedan.

- *Vetenskaplig excellens belönas genom att medel från ERC och VR viktas högre än andra externa medel.*

KK-stiftelsen ifrågasätter det rimliga i förslaget och avvisar det helt.

- *En kompletterande nationell databas skapas.*

KK-stiftelsen ställer sig bakom förslaget men vill understryka vikten av att ett fortsatt arbete görs i frågan.

När det gäller övriga förslag till indikatorer menar KK-stiftelsen att befintliga databaser och traditionella former i alltför stor utsträckning varit grund för lösningar. Vad gäller användning av bibliometri så finns det en fara i att använda befintliga databaser. Utredaren pekar på behovet av att säkerställa tillräckliga underlag för alla de områden som inte enkelt täcks av t ex WoS. I många ämnen finns nya publiceringsformer anammade. I förslaget återfinns en lösning på specifik databas för ämnen inom HumSam och konstnärlig forskning men det är fler områden som i stor utsträckning faller utanför. Utredningen nämner t ex delar inom IT. Utvecklingen av nya medier går fort. Det finns ämnen som utvecklats och anammats dessa nya former och därmed låtit intresset för traditionella publiceringsformer svalna även om de traditionella tidskrifterna fortfarande finns kvar. Eftersom det inte är ett tydligt byte från en form till en annan och det heller inte utkristalliserat sig en stark tradition i dessa nya fora så är frågan naturligtvis inte helt enkel att hantera. I en ny modell måste även publiceringar i alternativa fora kunna ges värde. Risken för konservering av kommunikationen i forskarvärlden blir annars påtaglig.

- *Konstnärlig forskning kan ännu inte ingå i systemet.*

KK-stiftelsen stödjer den fortsatta ambitionen att systemet ska kunna omfatta alla forskningsresultat.

- *Publikationer från sjukhus och forskningsinstitut räknas inte in.*

KK-stiftelsen konstaterar att det torde finnas intresse i denna rapportering för andra forskare. Om en publikation är en form av forskningskommunikation, den är sökbar och den har genomgått en kvalitetsgranskning utifrån att verksamheten är förenlig med vetenskapliga krav och skett på vetenskaplig grund, så bör den också ge ett mervärde ur ett nationellt perspektiv. Dock måste det säkerställas att samproducerade artiklar räknas så att detta stimuleras. Den signal som annars ges är att publicera inte resultat i rapportform. Är det en sådan signal som ska ges när det även finns en ambition om rörlighet mellan miljöer, samproduktion av artiklar, etc? KK-stiftelsen tycker därför att förslaget ska övervägas än en gång och prövas utifrån att det kan finnas krav som ska vara säkerställda om rapporteringen ska kunna inräknas på något sätt.

- *Samverkan premieras i proportion till intäkterna från uppdragsutbildning och uppdragsforskning.*

Indikatorn är alltför snävt avgränsad till rena uppdrag. KK-stiftelsen har erfarenhet av hur samverkan med näringslivet driver kvalitet i forskningen. Utifrån KK-stiftelsens stadgar ska framförallt forskning som sker i samverkan mellan akademi och näringsliv stödjas. KK-stiftelsen efterfrågar, utifrån erfarenhet om vilka effekter som genereras,

insatser från näringslivet i form av personell medverkan i forskningen eller för forskningen relevanta resurser och utrustning, sk in-kind. I mindre utsträckning krävs kontanta medel som motfinansiering från näringslivet. Framförallt av den anledningen att summor av den storleken inte ofta förekommer i företagen. Men också för att samproducerad forskning på ett mycket mer rationellt sätt ger förutsättningar för tillämpningar och utveckling i företaget samtidigt som akademien har full möjlighet att definiera forskningsansatsen och utvecklas ur ett akademiskt perspektiv.

Förslaget från utredaren (kapitel 8, sid. 110 och 111) omfattar beräkning av kontanta medel från företag och samhälle för uppdragsforskning och uppdragsutbildning. Det innebär att premiera den form av samverkan som sannolikt genererar minst effekt och inläring hos båda parter.

Utredningen redogör mycket väl för de svårigheter som finns med att skapa ett system för hur sk "in-kind" insatser ska kunna bedömas på ett enhetligt och trovärdigt sätt. Utredningen redogör också för att det inte är lika vanligt förekommande inom alla discipliner, vilket är försvårande naturligtvis. Faktum kvarstår att in-kind insatserna från samhället in i forskningsverksamheten vid universitet och högskolor i nuläget omfattar många hundra miljoner kronor per år. Troligen betydligt mer än uppdragsforskningen genererar per år. En annan aspekt i det hela är att samverkan med in-kind-insatser genererar effekter även i grundutbildningen såväl som att det genererar ett större intresse för forskning och forskarutbildning hos de företag och organisationer i samhället som deltar. Att inte premiera detta på något vis är kontraproduktivt för ambitionen att stärka forskningens acceptans och position i samhället.

KK-stiftelsen ställer sig inte bakom förslaget att det endast är betald uppdragsforskning och uppdragsutbildning som beräknas.

- *Förslaget om pilotprojekt för att rapportera extern påverkan.*

Om det inte finns någon stimulans om samverkan i forskning och heller inget stöd för in-kind insatser från samhället så torde man lätt kunna dra slutsatsen att förslaget om pilotprojekt är grundat på ett linjärt tänkande, att resultat skapas i universitet och högskola för att sedan spridas till samhället. Samhället köper forskning alt utbildning eller som i förslaget om effekter så är det fråga om påverkan och implementering av föreslagna lösningar. När det handlar om innovationer så är det patent och spinn-offs från universitet och högskola osv.. I det förslag som läggs fram stimuleras inte personer att röra sig mellan akademi och samhälle, premieras inte industridoktorander, premieras inte samproducerad forskning, vilken troligen ger mer effekter för utvecklingen än någon annan samverkansform, etc. Går det inte att låta dessa omfattas?

KK-stiftelsen ställer sig dock bakom förslaget i brist på bättre. Det är positivt att samverkan och effekter över huvudtaget hanteras som värdefulla. Därför motsätter sig inte KK-stiftelsen förslaget om pilotprojekt men vi anser att frågan om forskningens betydelse för samhällets utveckling behöver hanteras med en egen utredning så att vi inom kort får en bättre metod och målsättningar som kan ligga till grund för initiativ och strategi. Därtill bör det finnas en ambition om att andelen medel som fördelas utifrån samverkansindikationer ökar till dubbla procentsatsen.

KK-stiftelsen anser att nuvarande förslag inte kommer att fördela stöd så att det genererar det forskningslandskap som är avgörande för nationens utveckling.

Reflektioner över utredningen och dess förslag

De nuvarande förslagen kommer framförallt att belöna inomvetenskaplig forskning och publiceringar från dessa. De riskerar också att ha slagsida åt medicin, naturvetenskap och teknik. Om det finns en målsättning från statens sida att rörligheten mellan akademi och samhälle bör öka måste detta stödjas. Finns det ett genuint intresse från statens sida att mer av forskningen ska ske i samverkan måste detta inrymmas i ett belöningssystem. Fördelningsgrunderna bör stimulera utveckling av hela kunskapstriangeln. Det är inte utmärkelser som ska fördelas genom denna uppsättning av kriterier som presenteras i utredningen utan ett förslag som ska kunna utgöra ett strategiskt belöningssystem och som därmed skapar förutsättningar för den utveckling vi vill se av universitet- och högskolelandskapet. Den nu föreslagna formen för att bedöma och fördela medel är alltför begränsande och förstärker inte utvecklingen. Den motiverar heller inte lärosätena att utveckla modeller eller att ta ytterligare initiativ i riktning samverkan. Incitamenten i fördelningssystemet bör vara tydliga, transparenta, robusta och enkla.

Utredaren skriver i kap 8.1 sid 98 sista meningen att universitetet kommer att utveckla sitt arbetssätt. För att en utveckling ska ske måste det finnas en tydlig och långvarig definition av hur en samverkan i så fall ska vara utformad för att vara av det slag som ger ”belöning”. Situationen blir annars mer av lotteri än förutsättning för strategi hos ett lärosäte.

En reform utgående från utredningens förslag har vissa möjligheter att bli transparent vilket är en stor fördel för hela sektorn. Dock finns också stora möjligheter att förskjuta vikten för olika indikatorer på ett oförutsägbart sätt som i stället skadar långsiktigheten i sektorns arbete för att utvecklas strategiskt.

Med vänlig hälsning

STIFTELSEN FÖR KUNSKAPS- OCH KOMPETENSUTVECKLING

Madelene Sandström
Verkställande direktör